

Tváří v tvář šelmám

ad Ivan M. Havel „Tváří v tvář lvu“, Vesmír [86, 535, 2007/9](#)

[Ludvík Kunc](#)

Publikováno: Vesmír 86, 677, [2007/11](#)

Je rozdíl studovat tváře velké šelmy na fotografii, nebo stát tváří v tvář živé šelmě. Tu druhou příležitost jsem měl jako dlouholetý pracovník ostravské zoo nesčetněkrát. Mnohokrát mi připadla úloha starat se o dospívající jedince uměle odchovaných šelem, konkrétně o lvy, tygry, levharty, pumy a rysy. Po určité době jsem jim poskytoval volný pohyb v části zahrady, do níž nechodili návštěvníci. Vedení zoo mi to umožňovalo, ale za chování šelem jsem nesl plnou odpovědnost. Trvale jsem si uvědomoval riziko s tím spojené a také možnosti jak konfliktům předejít. Domníval jsem se, že podle chování poznám, co která šelma učiní.

Vzděláním jsem výtvarník, a i když jsem nějakou dobu pracoval ve funkci zoologa, říkal jsem si, že jako výtvarník bych se měl naučit lépe číst ve tvářích šelem. Běžné chování lvi, tygři, levharti nebo jaguáři se na návštěvníky zoo dívají jaksi skrz, s nezájmem a nudou, která vzniká chovem v zajetí. Úplně jiná situace nastává, když vzrostlá mláďata vypouštíte volně do přírody. Šelma nesmírně ožije a najednou máte plnou hlavu starostí jak odvrátit útok na vás, který je veden z přemíry energie. Sólově odchované mláďe vás bere za partnera, se kterým si chce hrát.

Není s dostatek známo, že dospělé kočkovité šelmy, stejně jako například gorily, chtějí-li na vás zaútočit, podívají se čelem pohledem „zoči-voči“. Máte tak pár vteřin připravit se na obranu, což je velmi důležité pro váš další vztah. Ze zkušenosti vím, že šelmy útočí zdánlivě bezdůvodně. Ránu, kterou vám způsobí drápy, již po několika minutách olizují jazykem. Jak tomuto zdánlivě nevysvětlitelnému útoku předejít?

Třináct let jsem chodil v odlehlé části zoo, na padesáti hektarech, s rysem ostrovidem. Stojí za povšimnutí, že jeden ze dvou samců rysa ostrovida posléze prokázal schopnost ulovit zvířata různé velikosti – od drobné kořisti až po srnčí zvěř. Lovecké úspěchy byly ovšem podmíněny velkou koncentrací zvěře v areálu. V horském terénu, kde bývá zvěře méně, by to nebylo možné. Oběma mláďatům rysa bylo předkládáno velké množství hospodářských zvířat, např. kuřat, holoubat nebo králíků. Většinu času oba rysové trávili vzájemnými útoky. O mazlení a hlazení vůbec nestáli. Jejich vztah ke mně byl (na rozdíl od sólově chovaných velkých šelem) odlišný. Přízeň se navzájem vyjadřovala ceremoniálem – trknutím čelem o čelo. Sledování rysů nebylo samoučelné, získané poznatky byly použity v kandidátské práci.

Trvalo mi, než jsem zjistil, že dlouhé čekání znamená, že rys čeká na svou kořist – toulavé psy, kteří v areálu v noci lovili. Pokud jsem neúmyslně šlápl na větvičku, která zapraskala, pro rysa to bylo často signálem k útoku na mě, neboť se domníval, že mu chci vyplašit kořist. Čelní pohled, zježené licousy jako talíř, vousy dopředu a slechy i tělo napjaté – rys připravený mě napadnout. Většinou ale k samotnému útoku nedošlo, neboť jsem se ani nepohnul a uhýbal pohledem.

Při pobytech ve slovenských Karpatech, kam byl rys často převážen na filmování, mi mnohokrát na dlouhé hodiny unikl do rozsáhlých klečových polí. Rys o mně věděl, já o něm nikoliv. Když se mi nakonec po dlouhém hledání podařilo nasadit mu obojek a přivést ho na vodítku do lovecké chaty, považoval jsem to za hluboký důkaz opravdu kamarádského

vztahu. Byl to omyl. Uvědomil jsem si to až mnohem později. Šlo o značnou nejistotu rysa, který byl na cizím teritoriu, představoval jsem pro něj záštitu před útokem majitele teritoria – divokého rysa.

Prof. Zdeněk Veselovský, v té době ředitel pražské zoo, tohoto rysa dobře znal. Strávil s ním a se mnou řadu dní v lovecké chatě v Jeseníkách a litoval, že rysa neviděl nikdy lovit. Byl značně překvapen mimikou rysa, kterému jsem ze sklopce vypustil toulavého kocoura. Rys věděl, že je tam s námi, a výrazem obličeje nám dal najevo, že jde o naši kořist. Sám kocoura nepronásledoval, ale očekával to od nás.

Z toho bylo patrné, že ani tak zkušený znalec zvířat, jímž pan profesor byl, nedokáže podle výrazu tváře odhadnout, co má šelma v úmyslu. Obličej velkých i středně velkých šelem může být stejně neproniknutelný jako obličej hráče pokeru.